

Tėvas iš dangaus suteiks Šventąją Dvasią tiems, kurie Jį prašo /Luko 11,13/

2018 m. gegužė Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys **Nr. 5 (189)**

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

SEKMINĖS

*Gegužės pirmąjį sekmadienį
šventėme*

MOTINOS DIENA!

*Lankėme mūsų Brangiausias,
minėjome Išėjusias bažnyčiose,
skirėme Joms eiles...*

MAMOMS... MUMS... MYLIMIEMS

Mūs akyse – šviesa, lyg Saulės burtai
Ta šypsena Mamos gaivina širdį...
Netobulai Pasaulis gal sukurtas,
Bet mes jį mylim, liečiame ir girdim...

Gal džiaugsmo gurkšniai per reti, šykštoki.
Laukimo juostą išraštuojam metais.
Mes sau – savi, kitiems, galbūt, kitokie,
Bet mes dėkingi Tiems, kas davė Pradžią...

Šiandien – laimingi, žvelgdami į Gėlę.
Kuri esybe savo grėžiasi į Saulę,
Ji – kaip Mama – pro liūdesio šešėlį
Su Meilės šypsena – visiems, Pasauliui!

Genutė Mikalajūnienė
2018 m. gegužė

Pranašas Ezekielis skelbė Dievo Žodį: *Aš duosiu jums naują širdį ir įdėsiu jums naują dvasią. Aš išimsiu akmeninę širdį iš jūsų kūno ir duosiu kūno širdį. Aš įdėsiu į jus savo Dvasią ir padarysiu, kad vaikščiotumėte pagal mano nuostatus ir vykdytumėte mano sprendimus.* (Ez 36,26-27; ir 37,11-14)

Dievo Žodis yra tam, kad išliktų ir pasiektų tą, kuriam buvo skirtas: *Žolė nuvysta, žiedas nukrinta, bet mūsų Dievo žodis išlieka per amžius* / Izaijo 40,8/.

Todėl Sekminės galima suprasti kaip išsipildžiusį Dievo Žodį, žmogui *įdėtą* Šventąją Dvasią tam, kad vaikščiotumėte pagal mano nuostatus ir vykdytumėte mano sprendimus.

Dažniausiai Sekminės suvokiamos ir pristatomos kaip *Šventė su Dvasios dovanomis*, kaip džiugus Bažnyčios gimimas. Tačiau verta paklausti savęs, ar Šventosios Dvasios atėjimas – tai tik džiaugsmas ir šventė? Jėzus jau prikeltas iš mirusiųjų ir paimtas į Dangų, bet Dievui to nepakako ir įsteigė dar vieną šventę?

Dievo Žodžio išsipildymas, mūsų širdžių vedimas Šventąja Dvasia nėra vien tai, kas mus linksmina. Ne veltui Jėzus įspėja, jog pavojinga prieštarauti Šventajai Dvasiai. Tas momentas, kai *akmeninė* žmogaus širdis keičiama į gyvą, gali būti labai skausmingas. Argi mums lengva, kai nuoširdžiai atgailaujame už nuodėmes, kai prisiimame ginti tiesą, kai liūdime dėl pažeistos teisybės... Prisiimkime *Kalno pamokslą* pradžią:

Palaiminti vargšai dvasia, nes jų yra dangaus karalystė. Palaiminti,

kurie liūdi, nes jie bus paguosti; Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teismo, nes jie bus pasotinti, ...<>... Palaiminti, kurie persekiojami dėl teismo, nes jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus šmeižia ir persekioja bei meluodami visaip piktžodžiauja.

Kas iš mūsų nori būti vargšas dvasia, liūdeti ir alksti teisybės, būti šmeižiamas ir persekiojamas? Bet jeigu veda Šventoji Dvasia – dažnai reikia pasirinkti šią liūdną pusę. Lietuvos reformatai gana ilgai buvo kartu su liūdinčiais, kai rinkosi *alkstančių ir trokštančių tiesos* pusę. Prisiimkime, jog ilgus metus nebuvo ramybės. Biržiečiai tris mėnesius saugojo savo senelių ir prosenelių statytą bažnyčią. Vilniečiai reformatai liūdėjo ir troško teisybės aštuonerius metus meldamiesi ne savo bažnyčioje, bet išsaugojo tikėjimą ir gyvą parapiją.

Tai yra Šventosios Dvasios veikimas ir dovanos – per liūdesį, persekiojimą, melus mes išgirstame, ką Viešpats mums sako, ir patys pasirenkame vieną iš pusių. Tai visada svarbu – klausyti ir būti vedamam Šventosios Dvasios.

*Širdžių Tyrėjas žino
Dvasios mintis,
nes Ji užtaria šventuosius pagal
Dievo valią.
Be to, mes žinome,
kad mylintiems Dievą
viskas išeina į gera,
būtent Jo tikslu pašauktiesiems
/ Rom 8,27-28/.*

Kun. Tomas Šernas

REFORMACIJOS METŲ GIESMIŲ RINKINYS

2017-ųjų – Reformacijos 500-ųjų metų pabaigoje pasirodė Lauros Matuzaitės-Kairienės sudarytas rinkinys *Tvirčiausia apsaugos pilis. Gražiausios evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų giesmės mišriam chorui*, kuris 2018-aisiais metais pristatytas ir džiaugsmingai sutiktas keliose bažnyčiose. Rinkinio pavadinimui pasirinkta Martyno Liuterio giesmės pradžia. XVI a. sukurta giesmė *Tvirčiausia apsaugos pilis yra mums Viešpats Dievas* iškilmingai skamba ir XXI a., ji yra tapusi liuteronų ir reformatų himnu.

Kaip pratarėme rašo sudarytoja, rinkinyje skelbiamos dažniausiai parapijose giedamos giesmės mišriam chorui – choralai su paties Martyno Liuterio, Pauliaus Gerharcto, Joachimo Neanderio ir jų amžininkų tekstais bei melodijomis. Natų rinkinio pabaigoje pateikiamos giesmių metrikos ir šiek tiek duomenų apie giesmių harmonizuočių autorius, tekstų vertėjus, melodijų ištakas. Pridėtos ir dvi dar kompaktinės plokštelės, kurias įrašė choras *Vilnius* (vyr. dirigentas Artūras Dambrauskas).

Reikia pridurti, kad choras *Vilnius* ne tik įrašė gražiausius choralus įrašų studijoje, bet ir visus 2017

metus bendradarbiavo su Laura Matuzaitė-Kairiene, kartu parengė Reformacijos metams skirtą koncertinę programą, kurią atliko daugelyje Lietuvos miestų. Šioje programoje skambėjo ne tik XVI–XVII a. giesmės, bet ir Reformacijos pradininko M. Liuterio mintys iš jo knygos *Užstalės pokalbiai* (knyga išleista ir lietuvių kalba). Ištraukas skaitė aktorius Vytautas Rumšas (vyresnysis), siekęs įtikinti klausytojus, kad renesanso epochoje parašyti žodžiai ir šiandien ne mažiau išmintingi.

Reformacijos laikotarpiu kilo didelė naujų giesmių kūrybos banga – sakoma, kad besimeldžiančią liuteronai bažnyčią pavertė giedančia bažnyčia. Rinkiniui rašytame sveikinimo žodyje tą priminė vyskupas Mindaugas Sabutis: *Liuteronams giesmė – tai skelbimas, pasakojimas, kiekviena jų aiškiai perduoda Dievo Žodį ir Evangelijos mintį. Būtent giesmė tiek pamaldose, tiek šeimos ir asmeniniame gyvenime sujungia tikinčiuosius su skelbiama žinia apie Kristų, padaro ją aktualią kasdienybėje. Giesmė palaiiko liuteronų tikėjimą ir perduoda jį iš kartos į kartą. Didžiąją dalį liuteronų giedamų giesmių galima pavadinti eiliotais pamokslais.*

Lietuvių kultūrinėje atmintyje Reformacijos laikotarpis visų pirma siejamas su pirmąja spausdinta knyga lietuvių kalba, kurią paskelbė Martynas Mažvydas. Šią knygą – 1547 m. Karaliaučiuje išleistą katekizmą – galime laikyti ir pirmuoju giesmynu, nes jame buvo įdėta ir 11 giesmių su gaidomis. Kiek vėliau (1566 ir 1570 m.) pasirodė Mažvydo parengtos, iš dviejų dalių sudarytos *Giesmės krikščioniškos*. Deja, Mažvydo ir kitų lietuvių raštijos pradininkų – Kulviečio, Rapolionio, Vilento – išverstos giesmės dabartiniams parapijiečiams – mažai žinomos, gyvojoje tradicijoje jas pakeitė vėlyvesnės. Kaip ir visi krikščionys, taip ir evangelikai, sudarydami ir leisdami giesmynus, juos gana ženkliai atnaujindavo. Dėl nuolatinio

repertuaro atnaujinimo, renesanso epochos giesmės dabar geriau žino ne parapijiečiai, bet senosios muzikos bei literatūros tyrinėtojai.

Kiekvienoje gyvojoje tradicijoje yra senasis, nykstantis sluoksnis, kurį tenka gaivinti, pastaraisiais šimtmečiais susiformavęs sluoksnis, gyvuojantis tarsi savaime, ir naujasis sluoksnis, dėl kurio neretai ginčijamasi. Vieniems kunigams ir tikintiesiems jis patinka, tačiau kitiems atrodo *netradicinis*. Jei giesmių ir Biblijos vertėjo Jono Bretkūno parengtas giesmynas (1589) tęsė Liuterio ir Mažvydo tradiciją, tai Danielius Kleinas vadovavosi šūkiu *Giedokime Viešpačiui naują giesmę*, jo sudarytas giesmynas vadinosi *Naujos giesmių knygos* (1666). Noras pritaikyti repertuarą savo gyvenamajam laikui atsispindėjo ir Berento giesmyno pavadinime *Iš naujo perveždėtos ir pagerintos giesmių knygos* (1732).

Pasak tyrinėtojos Ingos Liugienės, *naujos* ar *kitos* giesmės XIX a. giesmynuose reikšdavo pietizmo sąjūdžiui prijaučiančių kūrėjų giesmes. XVIII a. pabaigoje Vokietijoje kilo dar viena krikščioniško tikėjimo modernizavimo ir stiprinimo banga – pietizmas, kuris pasiekė ir Mažąją Lietuvą. Tad 1817 m. išleistas Mertikaičio giesmynas buvo papildytas pluoštu į lietuvių kalbą išverstos pietistų kūrybos. Šį romantizmo epochos sąjūdį galima gretinti su Motiejaus Valančiaus pradėtu katalikišku doros, blaivybės, švietimo ir tautinio atgimimo sąjūdžiu. Reformatiškas sąjūdis irgi pasižymėjo

didesniu pamaldumu, linksmybių atsisakymu, o taip pat gyvenimu pagal pašaukimą, santykio su Dievu ir su Kristumi apmąstymu. Tikėtina, kad tuomet Mažvydo laikų giesmės tapo archaizmais, vietoj jų įsigalėjo *gražesnės, pakilesnės, romantiškesnės*. Bažnytinių giesmių tekstai XX a. buvo toliau verčiami ar taisomi, pakeičiant svetimybės lietuviškais žodžiais, gludinant eilėdarą, tobulinant ritmą ir rimą. Panašiai kaip tekstai, kito ir giesmių melodijos; kiekvienos epochos kompozitoriai jas kitaip harmonizavo, paplisdavo ir liaudiški melodijų variantai.

Kaip jubiliejinių metų giesmyne atspindėti šią daugelį šimtmečių vykusią tradicijos kaitą? Rinkinio sudarytojai tai buvo nelengvas uždavinys. Žinoma, giesmių istoriją galima trumpai nušviesti komentaruose (juos parengė Laura Matuzaitė-Kairienė, Lina Budzinauskienė ir Birutė Gudeliene), tačiau kurias harmonizacijas atrinkti ir sudėti į profesionaliems ir parapijiniam chorams skirtą rinkinį? Ar jiems pasiūlyti retesnes, ar geriau žinomas? Sudarytoja ši galvosūkį išsprendė kai kada pateikdama kelias tos pačios giesmės versijas, pvz.: galima susipažinti, o kompaktinėje plokštelėje ir išgirsti, kaip skamba Reformacijos himnas, harmonizuotas J. S. Bacho ir Gustavo Gunsenheimerio (XX a. kompozitoriaus). O giesmės *Miliausias Jėzau, kuo tu nusidėjai?* pateikti net keturi pavyzdžiai: Hasslerio, Crügerio, Bacho ir Mendelssohno-Bartoldy. Įdomu, kad atlikėjai negieda tos pačios giesmės keturis kartus, tik vieną, tačiau harmonija ir stilius keičiasi kas keletas posmų. Giesmė skamba tarsi keturių kompozitorių sukurtos stilistinės variacijos.

Iki šiol daugiausia dėmesio buvo skiriama giesmių tekstų kaitai. Besidomintieji žino, kad Mažvydo išversta *Šventa Dvasia mūsų ateik*, šiandien verčiama *Šventa Dvasia pas mus ateik*, jo paskelbta *Dieve Tėve Danguj esįs* šiandien eilijuojama *O, mūsų Tėve Danguje* ir t.t. Aptariamame, 500 Reformacijos metų apripiančiame, rinkinyje pirmą kartą tiek dėmesio skirta giesmių melodijų kaitai. Tad šis muzikės sudarytas rinkinys ir prie jo pridėtos kompaktinės

plokštelės tikrai turėtų sudominti chorų vadovus ir muzikologus. Plokšteles, kuriose įrašytas pagirtinas *Vilniaus* choro giedojimas, galima įsigyti ir atskirai, ne kaip natų sąsiuvinio priedą (1-je plokštelėje skamba bažnytinius metus lydincios giesmės, o 2-je – laidotuvių, atsisveikinimo su artimaisiais giesmės).

Minint Seimo paskelbtus Reformacijos metus, vyko daug renginių, skirtų evangelikų bendruomenių sustiprinimui, o taip pat ir plačiosios visuomenės sudominimui. Reformacijos idėjos skleistos ir mokslo, ir meno kalba. Vienas iš renginių – evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų Giesmių šventė (pirmąkart surengta 1933 m.), kasmet vykstanti vis kitoje bažnyčioje. Šią nepriklausomoje Lietuvoje atgaivintą šventę rengia Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandrauga,

kurios pirmininkė yra Laura Matuzaitė-Kairienė. 2017 m. parapijiniai chorai buvo susirinkę Šilutėje, o šiemet ji vyks Vilkyškiuose. Tikėtina, kad recenzuojamas rinkinys bus naudingas chorų vadovams, giesmės iš jo suskambės pamaldose, šventėse, kituose renginiuose, turtins evangeliško giedojimo tradiciją.

Verta paminėti, kad jubiliejiniams metams atsirado ir visai šiuolaikiškų tradicinių choralų interpretacijų. Lietuvos kompozitorių sąjunga surengė naujų kūrinių konkursą Reformacijos 500-ųjų metų jubiliejui pažymėti, kuriam pateikti 7 pagal evangeliško giesmių melodijas parašyti kūriniai. Vertinimo komisija geriausiais pripažino Giedriaus Svilainio, Jono Tamulionio ir Laimio Vilkončiaus kūrinius.

Dr. Austė Nakienė

Skaitiniai iš Biblijos

Jo Artumas mumyse

[...] ir pažinti Kristaus meilę, kuri pranoksta pažinimą, idant būtumėte pripildyti visos Dievo pilnybės. Efeziečiams 3,19

Norint deramai įvertinti meno kūrinius, būtina turėti meninį skonį – o jis būna arba įgimtas, arba išlavintas. Tik labai nedaugelis žmonių pasižymi įgimtu spalvų, formų ir harmonijos pajautimu. Tokiems meilė menui kyla natūraliai. O žmogui, nepasižyminciam meniniu skoniu, vaikščiojimas po galerijas atrodys labai nuobodus užsiėmimas. Panašiai yra ir su muzika – muzikinį skonį žmogus turi įgimtą arba turi išlavinti. Be muzikinio skonio, be jos grožio pajautimo žmogus gali ramiausiai prasnausti net ir pačią puikiausią simfoniją Metropoliteno

operos teatre. Panašiai yra ir su Dievo dalykais. Kalbos apie Dievą erzins ir varys nuobodulį, jei jumyse nėra Dievo. Bažnyčia vargins, o Biblija bus nuobodi knyga, jei Šv. Dvasia neapšvies jūsų sielos savo Artumu. Nuostabu yra tai, kad Dievas viskuo pasirūpino iš anksto. Net jei mūsų širdys yra mirusios ir nejautrios dvasiniams dalykams, tai dar ne pabaiga. Galima šio to imtis, kad padėtis pasikeistų.

Iš *DAY BY DAY WITH BILLY GRAHAM*
vertė R. Rušinskienė
www.biblijos.lt

KONFIRMACIJA VILNIUJE

Per Sekmines Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje krikščionišką tikėjimą Reformatų išpažinime, po ilgo ir išsamaus mokslo Konfirmantų kursuose, patvirtino šeši jaunuoliai: *LAURA LAPIENYTĖ, BERNADETA PETRONYTĖ, ROBERTA VERBICKIENĖ, EDVINAS BIZUKOITIS, IRMANTAS JANUKĖNAS, NOJUS STANKEVIČIUS.*

Kai kuriuos, kaip Nojus ar Roberta, parapija daugiau mažiau pažįsta... Nojus, galima sakyti, užaugo mūsų akyse į tvirtą, išvaizdų, protinę jaunuolį, tad parapijai – dvigubas džiaugsmas, jog jis savo tolimesnį dvasinį gyvenimą susiejo su Reformatų Bažnyčia.

Viliamės, kad ir kiti noriai įsijungs į aktyvų mūsų parapijos gyvenimą. To labai trokšta choro *Giesmė* choristai, tikėdamiesi, jog jaunuoliai prisidės ir atgaivins, galima sakyti, jau senjorų chorą tapusį kolektyvą... Juk visi protestantiškos bažnyčios nariai, jei tik turi *klausą*, gieda ir pamaldose, ir įvairiuose renginiuose... O to reikia išmokti – gražiausios protestantiškos giesmės yra melodingos, parašytos pagal tam tikras taisykles ir jų bet kur ir bet kaip nepagiedosi...

Mūsų tėvus – jūsų senelius – giedojimo mokė vargonininkas Konfirmantų kursuose, kurie (ne gimnazistams) tęsdavosi visą Gavėnią dieną dienon. Tėvai – daugiausia valstiečiai iš aplinkinių kaimų – išnuomodavo gyvenamą būstą mieste, pas *prie bažnyčios* gyvenančias našles – moterėles, kurios ir valgių pagamindavo, ir prižiūrėdavo jaunuolius, pirmą kartą ilgesniam laikui palikusių tėvų namus.

Šventines pamaldas laikė abu Vilniuje reziduojantys reformatų dvasininkai: klebonas kun. Raimondas Stankevičius (be Vilniaus dar aptarnaujantis Panevėžį ir Kėdaičius) bei gen. superintendantas kun. Tomas Šernas, taip pat dažniausiai po pamaldų Vilniuje skubantis į atokesnes parapijas. Pamaldoms vargonavo profesionali vargonininkė – Gražina Petrauskaitė, kurią jau galėtume laikyti ir sava vargonininke – ji dažniausiai gelbsti, kai kitokių įpareigojimų *gauna* dažniausiai superintendente laikomose pamaldose grojanti Rasa Žilytė-Šernienė.

Porą giesmių pagiedojo choras *Giesmė*, parodydamas, kad dar *egzistuoja*... Beje, choras, papildytas draugišku *Pagirių dainorių* choru,

kuriam vadovauja ta pati vadovė – Janina Pamarnackienė, ruošiasi kelionei į Kilio (Vokietija) mieste vyksiančią bažnytinę šventę – *Kirchentag 2018*, kurioje reprezentuos lietuvišką protestantišką giedojimą ir lietuvių profesionalių kompozitorių aranžuotas protestantiškas lietuvių liaudies giesmes – daugiausia mažosios Lietuvos kompozitorių ir kūrėjų.

Kun. Tomas pamokslavo Sekminių tema, daugiausiai akcentuodamas tikėjimo svarbą ir kaip tai vyksta veikiant Šventajai Dvasiai.

Kunigas Raimondas pamokslė akcentavo Jėzaus maldą už savuosius, mokinius, sekėjus, kuriems perduotas Dievo Žodis, ir kurie ištikimai Jo laikėsi, nebijodami pavojų, užgauliojimų ar patyčių, sunkumų ar nepriteklių, tarnavo, skelbė ir liudijo. *Ar tokie šiandienos mūsų konfirmantai? Ar tokie mes esame? Nežinau*, – kalbėjo kunigas. *Manau tai siekiamybė, tai mums pavyzdys, todėl su Jėzumi ir meldžiamės, kad jie būtų viena Tavyje, Viešpatyje Jėzuje Kristuje, kurie įtikėjo, kurie priėmė Viešpaties dovaną, kurie tai patvirtina, kurie pasižada sekti Kristumi.* ▶ *Ar jie patys tai gali padaryti? – Ne!*

► Ar gali padaryti padedami mūsų? Ne! Tik Jėzaus vedami, tik Jo žodžio šviesoje gyvendami, tik meldamiesi Jėzaus malda – jie ir mes, sakydami: „išlaikyk juos savo vardu, kurį esi jiems davęs, kad jie būtų viena kaip ir mes.“ (Jn 17,11b).

Po Konfirmanto priesaikos patvirtinimo bei asmeninio palaiminimo naujieji parapijiečiai kartu su senbuviais priėmė Viešpaties Vakarienę, paliudydami kartų – senosios ir naujosios – bendrystę su Kristumi Jo įsteigtame Duonos ir vyno sakramente.

Po oficialių parapijos sveikinimų jaunimas savo draugus pasveikino gėlėmis ir giesme, choras *Giesmė sugiedojo*, pritariant visai parapijai, *Sveikiname Jus širdingai Konfirmacijos proga...*

Dalija Gudliauskienė

Mano, kaip tikinčiojo, pareigos

Ar kada nors svarstėte, kodėl Dievas po to, kai priimame Kristų, vis tiek palieka mus čia, žemėje, kurioje apsti skausmo, liūdesio ir nuodėmės? Kodėl Jis akimirksniu nepasiima mūsų dangun ir neišvaduoja iš blogio? Juk galime šlovinti, bendrauti tarpusavyje, melstis, giedoti, klausytis Dievo Žodžio ir net linksmintis danguje. Tiesa sakant danguje negalime daryti tik dviejų dalykų, kurie daromi žemėje: nusidėti ir liudyti netikintiems. Bažnyčios narių klausiu, kuriam iš šių dalykų, jų manymu, Jėzus mus paliko žemėje. Kiekvienas mūsų turime misiją žemėje ir dalis tos misijos yra pasakoti kitiems apie Kristų.

Dievas nori, kad aukštinčiau Jo vardą. Psalmėje 34,4 sakoma: *Skelbkite su manimi VIEŠPATIES didybę, aukštinkime Jo vardą drauge!* Šlovinči Dievą – asmeninė kiekvieno mūsų pareiga. Pirmasis įsakymas teigia: *neturėsi kitų dievų, tiktai mane!* / Iš 20,3/. Kiekviename žmoguje yra įgimtas troškimas šlovinti. Jei nešloviname Dievo, susirandame ką nors kita: darbą, šeimą, pinigus, sportą ar net save patį.

Ištrauka iš
Sedlbeko bažnyčios (JAV)
pastoriaus Rick Warren
knygos *Tikslo vedama Bažnyčia*

Vilhelmo Storostos Vydūno 150-osios gimimo metinės Detmolve

Minint didžiojo Lietuvos humanisto, rašytojo, filosofijos garbės daktaro Vilhelmo Storostos Vydūno 150-ąsias gimimo metines, trylikos Lietuvos menininkų surengta keliaujanti paroda *Vydūno vizijos šiuolaikinėje lietuvių dailėje* buvo atidaryta Detmoldo miesto rotušėje Europos savaitės metu. Šiame Vokietijos mieste po Antrojo pasaulinio karo Vydūnas buvo radęs prieglobstį ir praleido paskutiniuosius septynerius savo gyvenimo metus, čia jis 1953-aisiais ir mirė, buvo palaidotas. Po nepriklausomybės atgavimo 1991 metais Jo palaikai buvo pervežti į Lietuvą ir palaidoti Bitėnų kapinėse ant Rambyno kalno.

Iškilmingame parodos atidaryme koncertavo dažnai Vydūnui skirtuose renginiuose dalyvaujantis lietuvių liaudies ansamblis *Kankleliai*, parengęs specialią programą, kur dominavo Vydūno sukurta muzika ir dainos.

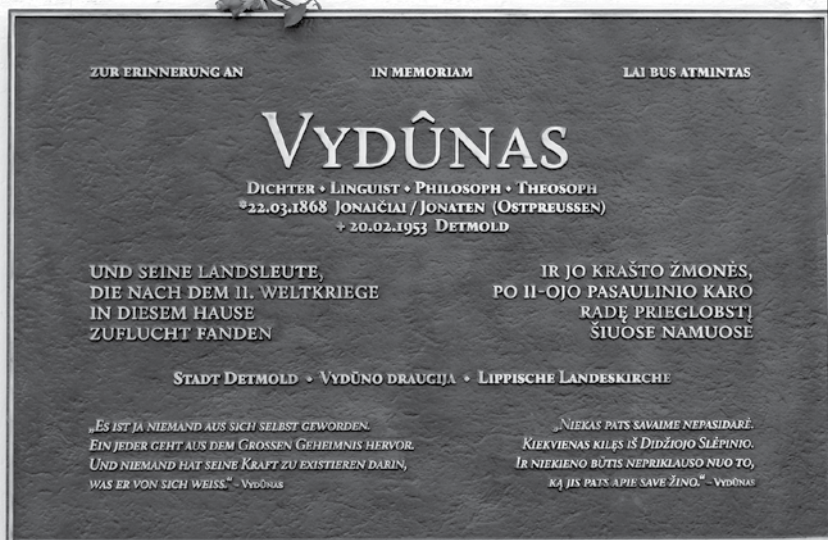
Vydūno vardo garsinimu, atminimo išsaugojimu Vokietijoje, Detmolve rūpinasi mums – reformatams – gerai pažįstamas kunigas Miroslavas Danys. Jo dėka ant karo pabėgėlius

priglaudusio Molkės (Molkestrasse 36) namo, kur buvo apgyvendintas Vydūnas, buvo pritvirtinta Atminimo lenta- ir lietuvių skulptoriaus V. Garlos sukurtas Vydūno biustas. Dabar šiame *Bursos* pastate yra įvairiataučių studentų bendrabutis.

„V.r.ž.“ inf.

Lilijos Valatkienės nuot.

Kunigo Miroslovo Danio dėka įamžintas Vydūno atminimas Molkės (Molkestrasse 36) name, kuriame garsus filosofas po Antrojo pasaulinio karo rado prieglobstį

Panevėžiečių kelionė į Naująją Akmenę

Ankstyvą gegužės 13-osios rytą Panevėžio evangelikų reformatų parapijos entuziastų grupelė susirinko prie miesto prekybos centro RYO laukti mikroautobuso važiavimui į Naująją Akmenę. Šiai kelionei mikroautobusą parūpino Sigitas Baltušis, o vairuotoju tapo Donatas Skiauteris. Neilgai trukus susirinko visi keliautojai: Petras, dvi Palmyros, Ramutė, Aldona, Sigita, Valerija ir šių eilučių autorius – Emilis Valkiūnas.

Šeduvoje susitikome su kunigu Raimondu Stankevičiumi ir jo žmona, kurie tapo šios kelionės vedliais, o mes važiavome jiems iš paskos. Pro akis bėgo miestai ir miesteliai, žali laukai ir upeliai, ir štai įvažiuojame į N. Akmenę, o po keleto minučių sustojome jau prie N. Akmenės Evangelikų bažnyčios. Čia radome besibūriuojančius akmeniškius su pastoriumi Mindaugu Palioniu. Draugiški pasisveikinimai, broliški apsikabinimai ir po trumpų klausimų – kaip sekėsi kelionė – pastorius M. Palionis mus jau vedė į šios bažnyčios pamaldų salę.

Bažnyčia prieš keletą metų įsikūrė tarybiniais laikais statyto kino teatro pastate. Dabar čia – Dievo garbinimo namai. Pamaldų salės vidus nustebino savo kukliu, bet gražiu interjeru su mediniais naujais minkštasuoliais, Dievo stalu, sakyklėle ir stilizuotu kryžiumi.

Pamaldos prasidėjo moterų trio giedant šlovinimo-garbinimo giesmę Kristui, pritariant vargonams. Po sugiedotų trijų melodingų giesmių, pastorius M. Palionis pasakė pamokslą apie meilę. Apie meilės vaidmenį krikščionių gyvenime: Kristaus meilę pasauliui ir žmonių tarpusavio brolystės meilę, apie meilę šeimoje, apie meilę ir asmeninę laimę.

Po šio išpūdingo pamokslo sakykla buvo perduota kunigui Raimondui Stankevičiui, kuris pratęsė pamokslą pagal apaštalo Pauliaus Laiško korintiečiams skyrių *Himnas meilei*. Buvo puikus tęsinys: mokymas apie meilės vaidmenį krikščio-

nio tikėjime, apie jos galią kiekvieno asmeniniame gyvenime per meilę Dievui Tėvui, Jezui Kristui ir Šventajai Dvasiai.

Pamaldos pasibaigė pastoriaus Mindaugo ir kunigo Raimondo bendru viso surinkimo palaiminimu. Moterų trio sugiedojo dar vieną šlovinimo-garbinimo giesmę Kristui, o joms pritarė visa bendruomenė.

Po pamaldų buvome pakviesti į šios bažnyčios surengtus šventinius pietus su kava, arbata, tortais ir skaniais sumuštiniais, o mes – panevėžiečiai – pavaišino šeimininkus šakočiu. Broliškai bendravome emocionalioje draugiškoje dvasioje. Pastorius M. Palionis papasakojo, kaip susikūrė ši evangelikų bažnyčia: sename kino filmų demonstravimo pastate, be šildymo, be interjero, tiesiog tarp keturių betono sienų. Buvo ieškoma lėšų, pritraukiama rėmėjų, buriama bendruomenė, kol susikūrė dabartinė N. Akmenės Evangelikų bažnyčia, su išvaizdžia pamaldų sale, pagalbinėmis, buitinėmis patalpomis. Prie šios bažnyčios nuolatos vyksta labdaringa veikla: maitinami benamiai ir kiti skurstantys, neturintys darbo ar pragyvenimo šaltinių N. Akmenės žmonės. Materialinę paramą šiems labdaringsiems pietums, kai susirenka net 40 žmonių, gauna iš Europinių paramos

Kun. R. Stankevičius sako pamokslą N. Akmenės Evangelikų bažnyčioje

fondų. Pamaitinimui, valgio gaminimui yra suburta daugybė bažnyčios savanorių.

Po pietų, pastoriaus M. Palionio vedami, išvažiavome į apžvalginę kelionę po Naujosios ir Senosios Akmenės apylinkes. Aplankėme labai seną Alkiškių ev. liuteronų bažnyčią, kurią slėpė didingas senų medžių parkas, o tarp šių medžių visur matėsi seni ir nelabai seni kapai. Visa teritorija aptverta akmenine tvora.

Toliau keliavome į dvarą, kuria-

Panevėžiečiai aplankė Alkiškių ev. liuteronų bažnyčią

veislininkystės selekcinis ūkis. Dabar šioje teritorijoje prie senojo gyvenamo namo buvo pristatytas trijų aukštų mūriukas su keliolika kambarių, kuriuose apsigyveno benamės moterys. Kol kūrėsi, vietiniai žmonės labai priešinosi, buvo konfliktų, bet dabar, pamatę tvarkingą šių moterų gyvenimą, radikaliai pakeitė nuomonę. Ši moterų bendruomenė ne kartą buvo aprašoma ir giriama rajono laikraštyje.

Po to važiovome į labai įdomų rajono renginių parką – Akmenės pušyno estradą, kurią supa storų, brandžių medžių parkas.

Parko slėnyje pastatyta išpūdinga scena su pusačiu išdėstytais suolais žiūrovams.

Pasivaikščioję ir prisifotografavę, išvažiavome į Papilę, kuri yra Ventos regioniniame parke. Norėjome aplankyti Simono Daukanto muziejų, gaila – buvo uždarytas, tad pastovėjome prie bronzinės S. Daukanto skulptūros, iškeltos ant aukšto postamento. Paminklo autorius – skulptorius Vincas Grybas, skulptūra buvo išlieta Berlyne dar 1930 metais.

Aplankėme ir fotografavomės prie septynių, iš vieno kamieno išaugusių, storų ir aukštų liepų, prieš keliolika metų tai buvo unikali penkiolikakamienė liepa...

Manoma, kad prieš milijonus metų Papilės teritorija buvo šilto ir drėgno Juros periodo vandens apsemta sritis. Šis periodas tęsėsi apie 60 milijonų metų, kurio metu čia augo milžiniški medžiai – paparčiai ir karaliavo milžiniški ropliai, kurių vieni skraidė, o kiti – ropojo žeme. Papilės apylinkėse to periodo nuogulos yra arti žemės paviršiaus ir *Menčių karjero* klinčių atodangose gausu to meto smulkių gyvūnų liekanų, vadinamų fosilijomis. Klinčių nuogulose buvo rasta net keletas dinosauro skeleto liekanų. Iš viso Papilės atodangose mokslininkai aptiko ir aprašė apie 300 Juros periodo gyvūnų liekanų bei jų fragmentų.

Ventos upės slėnyje kapitališkai sutvarkyta Juros geologinio periodo atodanga priinama lankytojams: gausu studentų, moksleivių ekskursijų. Prie šios atodangos veda pusės kilometro pėsčiųjų takas. Ant aukšto upės kranto, Jurakalnyje, pa-

statytas virš 20 metrų aukščio apžvalgos bokštas. Patys stipriausi įlipo į šio bokšto apžvalgos aikštelę, nuo kurios atsivėrė visa Papilės apylinkė. Tada dar apžiūrėjome medinius laiptus ir takus, vedančius prie upės šlaito atodangos.

Čia ir atsisveikinome su pastoriu M. Palioniu ir pasukome link Šiaulių – Panevėžio. Pakeliui dar aplankėme Šeduvos malūną. Valgėme skanius ledus, gėrėme kavą, fotografavomės prie šio malūno parke esančių įvairiausių skulptūrų.

Atsisveikinę su kunigu Raimonu Stankevičium ir jo žmona, pasukusiais link Vilniaus, mes pasukome jau link Panevėžio. Taip įdomiai ir turiningai buvo praleistas visas sekmadienis ir kiekvienas parsivežėme neblėstančių išpūdžių.

Parapijiečių vardu dėkoju broliams ir sesėms už šiltą bendrystę, gerb. pastoriui M. Palioniui už nuširdų pasakojimą ir įžymių vietovių aprodymą. Iki naujų susitikimų.

Emilis Valkiūnas

Prie septynkamienės liepos

Šeduvos malūne

Pagerbti valstybės kūrėjai

Vilniaus evangelikų reformatų parapijos narės – Aurelija Arlauskienė (kelionių organizatorė) ir Viktorija Liauškaitė (gidė) gegužės viduryje pakvietė į jų sukurtą ekskursiją „Jie – Lietuvos kūrėjai“, skirtą valstybės 100-mečiui. Tai maršrutas, skirtas norintiems labiau pažinti Lietuvą – pamatyti jos istorinius, kultūrinius, gamtos lobius, prisiminti valstybę kūrusių asmenybių biografijas, prisiliesti prie jų gimtųjų šaknų bei iš paukščio skrydžio gėrėtis gamtos sukurtais stebuklais.

Apsilankyta Užulėnyje, Prezidento Antano Smetonos gimtajame kaime, jo statytoje mokykloje. Žinoma, svečiuotasi ir A. Smetonos dvare.

Pabuvota Bistrampolio dvare ir dailininko Antano Kmieliausko ištapytoje Knygnešių koplyčioje, kur saugomas kryžius, prie kurio mirė Jurgis Bielinis – Lietuvos knygnešys, publicistas, *Aušros* ir *Varpo* bendradarbis.

Biržuose nusilenkta 1917 m. Lietuvių konferencijos Vilniuje dalyvio, Biržų atstovo, kunigo Kazimiero Rimkevičiaus, vieno iš iniciatorių 1908 m. atidarant Biržuose aukštesniąją pradžios mokyklą, o 1917 m. – Saulės gimnaziją, atminimui.

Biržų krašto muziejuje Sėla išsamiai susipažinta su jo ekspozicija, pasivaikščiota po Biržų pilį, arsenalą. Nemunėlio Radviliškyje, šiauriausiam Lietuvos miestelyje, pagerbti du 1917 m. Lietuvių konferencijos Vilniuje organizacinio komiteto nariai ir delegatai – broliai Jokūbas ir kun. Adomas Šernai. Čia pat, reformatų kapinaitėse, žvakelė uždegta ir ant evangelikų reformatų kunigo Martyno Cumfto (1831 – 1895), jo žmonos Emilijos, dukters Zofijos ir sūnaus Adomo kapavietės.

Nemunėlio Radviliškio evangelikų reformatų bažnyčioje viena iš keliautojų, dr. Ingrida Korsakaitė, Lietuvos dailėtyrininkė, dailės istorikė, humanitarinių mokslų daktarė, plačiau supažindino su Cumftais, su kuriais ją sieja tolimi giminystės ryšiai: Martynas Cumftas buvo vokiečių, o jo žmona – lenkų kilmės, tačiau ne tik bažnyčioje, bet, atrodo, ir jų namuose neventa lietuvių kalbos. XIX amžiaus viduryje Martynas Cumftas

mokėsi Dorpatu (Tartu) universiteto Teologijos fakultete. 1858 metais pašventintas diakonu ir paskirtas į Nemunėlio Radviliškio parapiją, kur kunigavo iki senatvės. Tuomet savo vietą užleido anksti mirusiam sūnui Adomui. Martyno Cumfto rūpesčiu 1887 metų vasarą buvo pašventintas dabartinės Nemunėlio Radviliškio evangelikų reformatų bažnyčios kertinis akmuo, o 1890 metais – ir jau pastatyta bažnyčia. Jos viduje yra memorialinė lenta su tokiu įrašu:

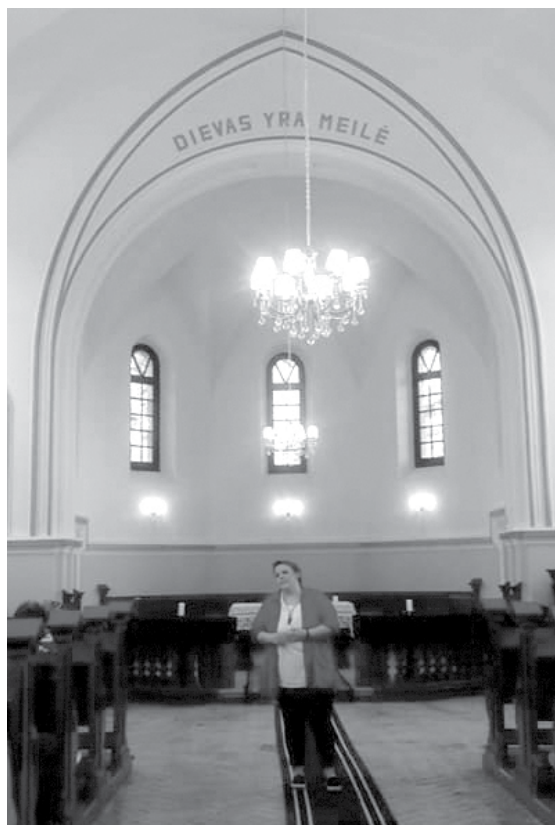
Ganitojui szio Surinkimo,
Kunigui Seniorui
MARTINUI CUMFTUI
†1895.

Kurio rupeszca pastatyta est
szitta Bazniczia
/1887 – 1890./ant atminties/
Synodas ir parapionai.

Kelionės metu neaplenkta ir Nemunėlio Radviliškio Santaka, kur susilieja dvi upės – Nemunėlis ir sraunioji Apaščia, iš paukščio skrydžio (Kirkilų apžvalgos bokšto) gėrėtasi karstiniais ežerėliais – unikaliu Biržų kraštovaizdžio elementu, vieninteliu tokiu ne tik Lietuvoje, bet ir Baltijos šalyse.

Po ekskursijos dėkojome jos autorėms, o štai kaip gražiai savo įspūdžiais socialiniame tinkle pasidalino žurnalistė Sigita Nemeikaitė: „*Prasinešus*“ po Australiją, Ameriką, ▶

Kunigė Sigita Veinzierl

► Prancūziją, Ispaniją, Vokietiją etc., sveika praplėsti akiratį ir tėvynėje. Neretai tai tolygu atrasti ameriką. Kad ir prezidento Antano Smetonos dvare, jo gimtinėje, jo statytoje mokykloje, kur įrengti ir puikūs butai mokytojams, o didžioji mokyklos salė suprojektuota taip, kad joje skamba lyg bažnyčioj. Arba pamatyti gyvą, kunkuliuojantį Bistrampolio dvarą, nepakartojamą Radvilų stebuklą – Biržų pilį ar fantastinį miestelį ant Lietuvos-Latvijos „rubežiaus“ – Nemunėlio Radviliškį. Kadais čia buvo ištremtas kardinolas kun. V. Sladkevičius, nors tremties vietos šis miestelis niekaip nebeprimena. Čia gražiai sugyvena dvi- tradicinė katalikų ir reformatų – bažnyčios, miestelis pavyzdingai tvarkomas. Nuostabu pabendrauti su Sigita, vienintele kunige (moterim- „V.r.ž.“) Lietuvoje. O be to, šioje kelionėje dar laukė Biržų krašto eifelis – Kirkilų apžvalgos bokštas.

(...) Vos per dieną pamačiau, kurių stulbinamai nuostabių žmonių pilna Lietuva. Atskiras žodis apie gidus, tarp kurių buvo ir inteligentiškas, orus Nemunėlio Radviliškio zakristijonas Benjaminas. Ačiū.

V.r.ž.“ inf.

Sekminių pamaldos Panevėžyje

Šiltą ir gražią gegužės 20-osios, sekmadienio, popietę Panevėžio evangelikų reformatų parapija susirinko šventinėms pamaldoms. Ne-gausiai susirinko, bet, galbūt, atėjo tie parapijiečiai, kurie troško išgirsti kunigo – superintendente Tomo Šerno – pamokslą apie Šventosios Dvasios dovanas.

Taip, iš tiesų, tą dieną Jeruzalėje įvyko žmonių tikėjimo stebuklas. Tikėjimo stebuklas įvyko ne visiems esantiems Jeruzalės šventykloje, bet tik išrinktųjų būreliui, Jėzaus Kristaus mokiniams, kurie nedrąsiai mindžiukavo šventovėje kartu su kitais žydais.

Šis stebuklas, kai beraščiai Kristaus mokiniai, staiga drąsiai pradėjo skelbti Kristaus prisikėlimo tiesą įvairiomis to regiono kalbomis, ir šiandieną liudija mums apie begalinę Dievo meilę savo išrinktiesiems žmonėms, kurie besąlygiškai įtikėjo Kristaus prisikėlimu ir Jo pažadu, kad Sekminių dieną bus visi apdovanoti Šventosios Dvasios dovanomis.

Ir šiandien, jau per du tūkstantmečius nutolę nuo šio stebuklo dienos, mes einame, mes susirenkame savo bendraminčių bažnyčiose, kad išgirstume tikėjimo Žodį iš tų Die-

vo Tėvo ir Šventosios Dvasios išrinktųjų, kurie savo tarnavimu neša evangelikų reformatų bendruomenėse šio tikėjimo ir įtikėjimo atsivėrimą besiklausančių protuose ir sielose.

Nuostabiai ir įtikinančiai skambėjo superintendente kunigo Tomo Šerno pamokslo žodžiai apie tas dvasines dovanas, kurias gauname, kurias patiriame kartu su savo tikėjimo broliais ir seserimis, per Šventosios Dvasios malonę, kuri dar giliau ir plačiau atveria ištroškusius protus tikėjimui ir artimo meilei.

Po šventinių pamaldų dar susirinkome *Agapei*. Čia, visų džiaugsmui, stalas jau buvo nukrautas vaisėmis, kurias pagamino, atnešė ir su meile pateikė: Palmyra Taučikienė, Palmyra Griciūnienė, Sigita Audickienė ir kt. Valgėme ir skanavome įvairius sumuštinis, gėrėme arbatą ar kavą su skanaus torto gabalėliu. Gražiai ir šiltai bendravome, kalbėjomės su kun. Tomu Šernu, kurt. Petru Puodžiūnu, o Palmyra Griciūnienė visus įamžino šio sekmadienio Sekminių šventės fotografijose.

Emilis Valkiūnas

Dešimt dienų Josefstalyje

Balandžio 16 – 26 dienomis, dešimčiai dienų palikusi mokslus, keliavau į ekumeninius kursus Josefstalyje, Vokietijoje (delegatė iš Lietuvos šiemet pasisėkė būti man). Šie kursai, organizuojami Vokietijos evangelikų liuteronų Bažnyčios, siekia – kaip daug kartų buvo pakartota kursų metu – *statyti tiltus ir griauti sienas tarp krikščionių Bažnyčių!*

Patys kursai, įskaitant kelionę, sotų maitinimą ir apgyvendinimą, yra visiškai nemokami dalyviams, viską apmoka organizatoriai. Josefstalis (pavadinimo kilme nesidomėjau) – mažas miestelis. Šią jaunavedžių ir pasiturinčių pensininkų pamėgtą vietelę iš visų pusių supa Alpės, gaivina ir puošia ežerai su mažomis salelėmis ir net upeliai, ir net kriokliai! Visas šis pažadėtas gėris drąsino mane, o skeptiškas požiūris į senųjų Vokietijos evangelinių Bažnyčių besaikį liberalizmą bei kiek lozungiškai nuskambėjęs šių metų kursų pavadinimas – *God is communication* (liet. *Dievas yra komunikacija**) – gąsdino.

Turbūt bet kokiame susibūrimo, kuriame dalyvauja žmonės iš įvairių Europos šalių, įmanoma pastebėti, kuo išsiskiria viena ar kita šalis, galima susidaryti bendrą vaizdą apie

skirtingas pasaulėžiūras ir prisitaikymą prie XXI a. naujovių ritmo, taip pat pamatyti, kas šalis jungia. Kai kalbama apie krikščioniškas Bažnyčias, joms būdingi skirtumai atrodo be galo akivaizdūs. Nekalbant apie konfesinius skirtumus, kone didžiausi vaidai kyla dėl požiūrio į homoseksualizmą bei moterų vaidmenį Bažnyčioje.

Paskaitų turinio nesirengiu per daug komentuoti vien iš pagarbos organizatoriams (užuomina – paveikslėlyje, kuriame pavaizduotos besikalbančios avelės, turėjome atpažinti pozityvią komunikaciją). Šiaip esu linkusi tikėti, kad šių kursų tikslas buvo ne paskaitos, o tiesiog susitikimas ir buvimas kartu. Pradžioje sutarti sunku buvo visiems – atrodė, kad tai vienintelis mus siejantis dalykas. Pavyzdžiui, aš, pamačiusi keistai su Antrojo pasaulinio

karo žaizdomis besitvarkančios Vokietijos Bažnyčios realybę, kuri dabar, panašu, ignoruoja ir netgi neigia bet kokio blogio egzistavimą, pirmosiomis dienomis patirdavau kone pykčio priepuolius. Iš viso per tas dvi savaites perėjau kokią dešimtį vidinių etapų/pakopų – vienas pirmųjų buvo visų liberalių Bažnyčių smerkimas ir naujai atsiradęs rimtas noras tapti *namų šeimininke*. Vėliau supratau, kad kursai nepatinka ir kai kuriems vokiečiams ir kad kai kurių liberalių šalių atstovų nuolatinis tylėjimas nėra, kaip man iš pradžių atrodė, neturėjimas ką pasakyti ir perdėtas taikumas, bet be galo nuolankus ir nuoširdus noras pasimokyti. Mes juk nežinome, kas iš dalyvių savo kambarėliuose meldėsi, o kas burnoje (priskirčiau save abiem kategorijoms). Tokiame pasimetime kartą garsiai pasimeldžiau atleidimo už visus kursų netobulumus ir paprašiau, kad Jis priimtų tas dešimt

* komunikacija (lot. *communicatio*) – bendravimas, keitimasis informacija, palaikymas ryšių

► dienų kaip mūsų netobulą dovaną, ir visi sutiko su manimi. Jei bandyčiau dėstyti viską, kas ten įvyko ir kaip tai mane palietė, kaip kuriose vietose ir kodėl keitėsi mano požiūriai, šis straipsnelis būtų neįdomus. Taigi, jei norėsite daugiau tikslesnės informacijos ar tiesiog mano patyrimų, klauskite.

Galbūt nepakeičiau savo kiek skeptiškos nuomonės apie kursų pavadinimą bei jų turinį, tačiau tų dviejų savaitių pabaigoje žinojau, kad žmonės iš skirtingų Bažnyčių visoje Europoje iš tikrųjų myli Dievą ir iš tikrųjų Jo *bijo*, kad sunkiai priima sprendimus, susijusius su Bažnyčia, nes nori, kad jie būtų teisingi Dievo akivaizdoje, kad būna pasimetę, kad meldžiasi, kad verkia. Suprantu, kad pagrindinė aštriųjų klausimų problematika yra ne ta, kas būtų geresnis kunigas ar kas pritrauktų daugiau žmonių į Bažnyčią, o ko nori Jis ir ką Jis mums šneka per

Bibliją. Tačiau noriu pasakyti, kad Dievas yra valdantis ir duodantis įstatymus, kurių reikia laikytis, bet taip pat Jis yra be galo asmenišką Dievas, pačiais įvairiausiais būdais švelniai kalbantis kiekvienam. Jei galvosime, kad tik mes esame Dievo vaikai, o visi kiti eina klystkeliais, tai tikriausiai ir apie mus kažkas neužilgo taip galvos. Kursų pabaigoje galėjau nuoširdžiai skanduoti tai, ką visi žinome, bet nebūtinai esame supratę – niekada negalima priskirti Bažnyčios didelei stereotipų sistemai, visos jos – be galo skirtingos, visos turi nuodėmių ir gražių pusių; niekada negalima rimtai spręsti apie žmogų iš to, kokiai Bažnyčiai jis priklauso; skirtingos apeigos yra skirtingos Dievo garbinimo formos ir tik Jis vienas žino, kaip į jas reaguoti; krikščionė moteris turi būti nuolanki ir pasirošusi klausyti; krikščionis vyras turi būti nuolankus ir pasirošęs klausyti; krikščionis kunigas

turi būti nuolankus ir pasirošęs klausyti.

Ko dar išmokau:

– Nepasitikėti per daug mandagiais ir taikiais žmonėmis.

– Ortodoksas kunigas – teologijos dėstytojas iš Serbijos gali rimtai susidraugauti su kunige iš Suomijos ir iš tikrųjų gerbti jos pasirinkimus, gėrėtis jos tikėjimu ir darbais. Ir dar būti pankroko fanu.

– Jei vietinis muzikantas daro nemalonus pauzes po kiekvieno savo žodžio, visi, nepaisant amžiaus, profesijos, išsilavinimo ir konfesijos, į jį žiūri keistai.

Atvažiavau kaip į karo lauką, o išvažiavau su naujais draugais iš skirtingiausių Europos Bažnyčių ir dar labiau susijaukusiais asmeniškai skaičiuojamais už ir prieš moters kunigystės klausimu.

Gertrūda Šernaitė

Nacionalinei bibliotekai padovanota *Jono Bretkūno Biblijos* faksimilinė kopija

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka skuba pasidailinti džiugia žinia – Vokietijos Biblijos draugijos tarptautinių programų vadovas Horstas Scheurenbrandas padovanojo Nacionalinei bibliotekai Jono Bretkūno pirmojo Biblijos vertimo į lietuvių kalbą faksimilę. Susitikime taip pat dalyvavo Lietuvos Biblijos draugijos prezidentas vyskupas Mindaugas Sabutis ir draugijos vadovė Vilhelmina Kalinauskienė.

Jonas Bretkūnas (1536–1602) – iškilus lietuvių raštijos pradininkas, religinių raštų rengėjas, Biblijos vertėjas, istorikas.

J. Bretkūnas pirmasis į lietuvių kalbą išvertė visą Bibliją – Senąjį ir Naująjį Testamentus. Šaltinių liudijimu, Bibliją jis vertė daugiau kaip 10 metų (1579–1590). Tačiau rengimas spaudai buvo užvilktas ir liko rankraščiu. Jis buvo saugomas valstybės archyve Berlyne.

Išversti Bibliją buvo sunku ne tik dėl jos tekstų sudėtingumo, bet

ir dėl to, kad lietuvių literatūrinė kalba dar buvo nesusiformavusi. J. Bretkūno Biblijos vertimas pasižymi tikslumu, kalbos aiškumu, leksiniais naujadarais. Ši didžiuliu pastangų reikalaujanti darba J. Bretkūnas buvo prisiėmęs savo valia, niekieno neremiamas ir tai laikė

Dievo pašaukimu.

Pagal kūrybos reikšmę lietuvių kultūrai, J. Bretkūnas stovi vienoje gretoje su Martynu Mažvydu ir Mikalojumi Daukša.

Iš www.lnb.lt/naujienos
2018 m. gegužės 18 d.

Martyno Mažvydo skulptūra Tauragės evangelikų liuteronų bažnyčios sienos nišoje, 2017 m. Kęstučio Puloko nuotr.

Martyno Mažvydo gimimo data ir vieta nėra žinomos. Spėjama, kad gimė po 1510 m. paprūšėje – Švėkšnos, Gardamo ir Žemaičių Naumiesčio ruože. Iki 1546 m. gyveno ir dirbo Vilniuje. Manoma, kad 1539–1542 m. galėjo mokytojauti Abraomo Kulviečio įsteigtoje protestantiškoje kolegijoje. Dėl Reformacijos idėjų skleidimo Vilniuje buvo persekiojamas, galbūt netgi kalintas (Karaliaučiaus universiteto rektoriui Johanui Brettschneideriui 1548 m. lotyniškai rašytame laiške Martynas Mažvydas įsivardija pirmuoju tikėjimo kankiniu – *protomartyr*).

Prūsijos kunigaikštis Albrechtas Brandenburgietis 1546 m. birželio 8 d. Martyną Mažvydą pakvietė į Karaliaučių, ir tų pačių metų rugpjūtį kunigaikščio lėšomis šis pradėjo teologijos studijas Karaliaučiaus universitete, kurį bakalauro laipsniu baigė 1548 m. balandžio 5 d. (pirmasis iš LDK studentų lietuvių). Nuo 1549 m. kovo 18 d. Martynas Mažvydas tarnavo Ragainės evangelikų liuteronų lietuvių parapijos klebonu, čia vedė ankstesnio Ragainės kunigo dukterį Benigną Lauterstern. 1554 m. Martynas Mažvydas buvo paskirtas vyskupo vietininku – ar-

Kunigas MARTYNAS MAŽVYDAS

1563 m. gegužės 21 d. Ragainėje mirė evangelikų liuteronų kunigas Martynas Mažvydas, vienas lietuvių raštijos pradininkų, pirmosios lietuviškos knygos *Katekizmo prasti žodžiai* (1547 m.) ir kitų leidinių parengėjas.

kidiakonu Ragainės apskrityje. Taip pat dirbo apskrities valdytojo raštinku ir vertėju, vadovavo parapijos mokyklai, rūpinosi bažnytiniu giedojimu. Susirašinėjo su kunigaikščiu Albrechtu Brandenburgiečiu, laiškuose išsamiai aprašė Ragainės parapijos būklę.

Lietuviška raštija rūpintis Martynas Mažvydas pradėjo dar gyvendamas LDK. Pirmąją knygą *Katekizmusą prasti žadei...* išleido studijuodamas Karaliaučiaus universitete. Vėliau parengė *Giesmę šv. Ambraziejaus bei šv. Augustino* (1549 m.) ir pirmąją lietuvišką bažnyčios agendą *Forma krikštymo* (1559 m.). Didžiausias kun. Martyno Mažvydo darbas – giesmynas *Giesmės krikščioniškos*, kurį po jo mirties baigė rengti ir dviem knygomis (I dalis – 1566 m., II dalis – 1570 m.) išleido Martyno Mažvydo pusbrolis, Karaliaučiaus lietuvių evangelikų liuteronų parapijos kunigas Baltramiejus Vilentas (ca.1525–1587). Po Martyno Mažvydo mirties taip pat liko jo parengtas rankraštinis veikalas apie Eucharistijos sakramentą (jį savo *Enchiridione* 1575 m. paskelbė Baltramiejus Vilentas) ir pirmasis lietuviškas maldynėlis su maldos *Tėve mūsų* aiškinimu (*Parafrazis*, jį 1589 m. paskelbė Jonas Bretkūnas). 1563 m. gegužės 21 d. miręs kunigas Martynas Mažvydas buvo palaidotas Ragainės evangelikų liuteronų bažnyčioje.

Minint pirmosios lietuviškos knygos 400 metų jubiliejų, 1947 m. Tauragės evangelikų liuteronų bažnyčiai suteiktas Martyno Mažvydo vardas. Įdomu, kad dabartinis Tauragės evangelikų liuteronų bažny-

Martynas Mažvydas.

Evos Erikos Labutytės estampas iš ciklo Mažosios Lietuvos veikėjai

čios pastatas buvo pašventintas 1843 m. gegužės 21 d., t.y. praėjus lygiai 280 metų po Martyno Mažvydo mirties. 1987 m. birželio 21 d. Tauragės Martyno Mažvydo evangelikų liuteronų bažnyčią papuošė jos priešakinėje dalyje į lauko nišas įkomponuotos tautodailininko Antano Bagdono (1928–2015) sukurtos Martyno Liuterio ir Martyno Mažvydo skulptūros.

1988 m. Martyno Mažvydo vardu Vilniuje pavadinta būsimoji Nacionalinė biblioteka, joje 1997 m. atidengtas Martyno Mažvydo paminklas (skulptorius Gediminas Jokūbonis). 1997 m. plačiai minint pirmosios lietuviškos knygos 450 metų jubiliejų, Martyno Mažvydo paminklas atidengtas ir Klaipėdoje (skulptorius Regimantas Midvikis). Dar 1979 m. Martyno Mažvydo skulptūra pastatyta šalia Birštono bibliotekos (skulptorius Vladas Žuklys).

1998 m. vasario 19 d. Ragainėje (dab. Neman, Kaliningrado sritis) prie buvusios bažnyčios bokšto sie-

► nos pritvirtinta memorialinė Martyno Mažvydo lenta, tą pačių metų birželio 19 d. dar viena memorialinė lenta atidengta Kaliningrado universitete.

2001 m. gegužės 7 d. paminklinis akmuo atidengtas Laukstėnų kaime, prie kelio Ž. Naumiestis-Gardamas-Švėkšna, numanomoje Martyno Mažvydo gimtinėje. 2007 m. gegužės 4 d. Gardame, o rugsėjo 29 d. Ž. Naumiestyje iškilo Martynui Mažvydui skirti ažuoliniai stogastulpiai (skulptorius Vytautas Bliūdžius).

2012 m. kompozitorius Vytautas Juozapaitis sukūrė oratoriją *Mažvydas* penkiems solistams, dviem mišriems chorams, pučiamųjų, kanklių orkestrams, vargonams ir mušamiesiems. Dar 1996 m., artėjant pirmosios lietuviškos knygos 450 metų jubiliejui, kompozitorius buvo koncertiniam atlikimui parengęs Martyno Mažvydo *Katekizmo* giesmes, kūrinių pavadinęs *Martyno Mažvydo katekizmo PRADESTYSE giesmės šventos*. 1997 m. Martyno Mažvydo giesmių albumą išleido ir dainininkas Danielius Sadauskas.

2013 m. prisimenant Martyno Mažvydo mirties 450-ąsias metines, Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandrauga Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje kovo 9 d. surengė tarptautinę mokslinę konferenciją *M. Mažvydo giesmių reikšmė ir tautinis identitetas* (apie ją išsamiau žiūr.: *Lietuvos evangelikų kelias*, 2013, Nr.3, p.1,4-5). Konferenciją papuošė Vytauto Juozapaičio atnaujintos oratorijos *Mažvydas* fragmentai. Visa oratorija, kurią drauge su kitais atlikėjais giedojo Vilniaus evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų parapijų chorai, nuskambėjo Vilniaus Šv. Jonų bažnyčioje gegužės 21-ąją, Martyno Mažvydo mirties dieną, koncertą įrašė Lietuvos televizija.

Nuo 2009 m. už nuopelnus Lietuvos valstybės kalbai, raštijos istorijai ir knygos menui kasmet skiriama LR Kultūros ministerijos įsteigta Martyno Mažvydo premija.

Kęstutis Pulokas
Iš <http://8diena.lt>

Kas mėnesį – po koncertą!

Gegužės 16 d. Kėdainių ev. reformatų bažnyčioje įvyko dar vienas – gegužės mėnesio labdaros-paramos koncertas

KĖDAINIAMS REIKIA VARGONŲ.

Šį kartą geriausių savo dainų akustinę programą drauge su gitaristu Domu Bajorūnu padovanojo buvęs kėdainietis dainininkas Mantas Jankavičius. Mantas – Kėdainių muzikos mokyklos auklėtinis. Savo kaip dainininko karjerą irgi pradėjo Kėdainiuose – 13-os metų jis jau dainavo Kėdainių roko grupėje *Tylos zona*.

Džiugu, kad vis daugiau muzikantų atsišaukia į idėjos sumanytojo vargonininko Roberto Lamsodžio ir svajonę palaikančių – Kėdainių muzikos mokyklos direktorės Rūtos Kutraitės bei Kėdainių krašto muziejaus direktoriaus Rimanto Žirgulio – kvietimą. Bažnyčia buvo pilnutėlė klausytojų! Net *viškose* (balkonuose) – tiek šoninėse, tiek galinėse – nenustygo jaunimas.

M. Jankavičius dainavo savo populiariausius kūrinius, o pačioje koncerto pabaigoje – kartu su Kėdainių muzikos mokyklos mokinių

styginių instrumentų grupe.

Po koncerto M. Jankavičius sakė, kad Kėdainiai jam labai svarbūs. Todėl negalėjo likti abejingas dalykams, kurie yra susiję su Kėdainių kultūra, muzika. Nors nėra *mėgėjas* rinkti pinigų, bet negalėjo atsisakyti, su džiaugsmu priėmė kvietimą, nes prie šio projekto dirba labai sąžiningi ir savo miestą mylintys žmonės, o tai yra svarbiausia. *Vargonai yra tikrai didingas instrumentas. Labai tikiuosi, jog Kėdainiuose jau visai netrukus bus galima išgirsti tikrą vargonų muziką*, – vylėsi M. Jankavičius.

Manto Jankavičiaus koncerto metu buvo surinkta rekordinė akcijos *Kėdainiams reikia vargonų* suma – 1 577 Eurai, t. y. daugiau nei per visus labdaros-paramos koncertus kartu paėmus.

„V.r.ž.“ inf.

Kėdainių raj., Akademija, 2018 m. birželio 25 – liepos 1 dienomis

Penktą kartą nepriklausomoje Lietuvoje evangelikų reformatų Bažnyčia kartu su Švedijos suvienyta evangelikų Bažnyčia organizuoja krikščionišką sporto stovyklą.

Mieli vaikai, jeigu norite tapti geresniais, stipresniais kūnu ir dvasia, rinkitės šią stovyklą. Tėveliai, palaikykite ir paremkite savo vaikus. Stovyklą organizuojame visi kartu: Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia, suteikdama netgi du dvasininkus sielovadais, dvasinio

mokymo programos priežiūrai, stovyklautojų tėveliai – aukodami reikiamą išlaikymo sumą, savanoriai vadovai bei profesionalūs treneriai iš Lietuvos ir Švedijos – dirbs stovykloje aukodami savo laiką ir žinias.

Stovykloje, be sporto užsiėmimų ir pramogų, vaikai girdės Dievo Žodį, kuris bus perteikiamas vaikams suprantama kalba, mokysis giedoti, lankysis vaikų pamaldose, jiems bus diegiamos krikščioniškos vertybės.

Sporto stovykla veiks Kėdainių rajono Akademijos gimnazijoje, adresu Jaunimo g. 2, 58339 Akademija, Kėdainių rajonas.

Šiais metais laukiame apie 50 vaikų – stovyklautojų, nuo 6 iki 14 metų.

Išlaikymo suma

vienam stovyklautojui – 90 Eurų.

Į išlaidas įskaičiuotas vaiko sveikatos draudimo mokestis, maitinimas, organizacinės ir administracinės stovyklos išlaidos, mokymo ir pramogų išlaidos, būtiniausio inventoriaus įsigijimas.

Vietų skaičius ribotas, todėl kviečiame kuo skubiau kreiptis nurodytais kontaktniais tel. numeriais, adresais:

Eglė Grucytė, stovyklos direktorė,
tel. +370 699 19871,

el. paštas eglukas75@hotmail.com

kun. **Raimondas Stankevičius**,
stovyklos kapelionas, tel. +370 655 43678,
el. p. raimondas@ref.lt.

Kviečiame registruotis į krikščionišką vaikų vasaros stovyklą

NEMRADAS!

Stovykla šiais metais vyks liepos 14-21 dienomis,
Nemunėlio Radviliškyje.

Kviečiami visi norintys dalyvauti 7-14 metų vaikai.
Dėl dalyvio anketos reikia kreiptis į mus ar stovyklos direktorę
Austėją Verbickaitę.

Su meile, NemRado komanda

TV laida **KELIAS** atostogaus

TV laidos evangelikams *Kelias* kūrėjas Tomas Pavilanskas-Kalvanas pranešė, kad vasarą naujų laidų nekurs ir dėkojo visiems, kurie žiūrėjo, domėjosi, dalinosi savo nuomonėmis, siūlė idėjas.

Per sezoną buvo sukurtos 34 laidos, įgarsintas ir parengtas transliacijoms 10 serijų animacinis filmas *Liuteris*, kino teatre *Pasaka* pristatytas ką tik sukurtas dokumentinis filmas *Prisilietimas* apie Lietuvos liuteronų istoriją.

Kartu su kūrybine grupe, laida leido virtualiai apsilankyti liuteronų Bažnyčios istoriją menančiuose Vokietijos miestuose: Wittenberge, Erfurte, Blankenfeldėje, Eislebene, Eisenache. Laidose buvo pasakojama apie evangelikų liuteronų ir reformatų bendruomenes ir bažnyčias Vilniuje, Tauragėje, Kėdainiuose, Kretingoje, Šilutėje, Jurbarko, Vilkaiškiuose, Šakiuose, Plauškiuose.

Vasarą laidų įrašus galima bus žiūrėti *Kelio* kanale *Youtube* ar *LRT Mediatekoje*.

„V.r.ž.“ inf.

I N F O R M A C I J A

I N F O R M A C I J A

I N F O R M A C I J A

Gegužės 5 d. Šiaulių rajono Ginkūnų dvare, viešoji įstaiga *Gerosios Naujienos centras* kartu su misionierišku labdaros fondu *Šviesa rytuose* surengė krikščioniškos žiniasklaidos konferenciją *Vakar. Šiandien. Rytoj.* Joje buvo aptariami krikščioniškos žiniasklaidos pokyčiai per pastaruosius dešimtmečius, apžvelgtos ateities perspektyvos. Be žymių krikščioniškos žiniasklaidos žurnalistų, tokių kaip publicistas, knygų autorius Andrius Navickas, bernardinai. It vyriausias redaktorius Donatas Puslys, žurnalo *Gyvieji šaltiniai* redaktorius Arnoldas Matijošius, radijo stoties „XFM“ programos direktorė Ignė Lembutytė, konferencijoje kalbėjo ir liuteronų laikraščio *Lietuvos evangelikų kelias* redaktorius Kęstutis Pulokas.

vatorijoje, yra kelių respublikinių ir tarptautinių konkursų laureatė. Koncerte skambėjo Jehan Titelouze (1563-1633), Jean Francois Dandrieu (1682-1738), Johann Caspar Kerll (1627-1693), Heinrich Scheidemann (1595-1663), Georg Muffat (1653-1704) ir kitų kompozitorių populiarūs senosios muzikos opusai vargonams.

Gegužės 13 d. Vilniaus reformatų choras *Giesmė Malda* ir Giesmė prisiminė prieš metus mirusį pirmąjį atsikūrusios Vilniaus parapijos vargonininką, choro įkūrėją – Edmundą Meškauską. Pamaldose buvo pagiedota Jo sukurta giesmė pagal Evangelikų giesmyno 373 giesmės žodžius.

Gegužės 14-17 d. d. Biržų ev. reformatų parapijos klebonas kun. Rimas Mikalauskas viešėjo Anglijoje, Yarnfield Park konferencijų centre, netoli Stone miestelio (tarp Birminghamo ir Mančesterio), kur vyko VIII Europos Reformotų Bažnyčių konferencija. Į šią konferenciją suvažiuoja tvirtai savo istorinių išpažinimų besilaikančių ir Šventojo Rašto autoritetingumą išpažįstančių reformatų ir presbiteri-

onų Bažnyčių atstovai iš Nyderlandų, Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Prancūzijos, Vengrijos, Rumunijos, Švedijos, Ispanijos, Turkijos ir kt. šalių bei JAV - iš viso per 40 dalyvių. Konferencijoje įvairių šalių atstovai pasidalino savo patirtimi, išklause pranešimus, diskutavo grupėse. Šio suvažiavimo temos: bažnytinė drausmė bei krikščioniškoji atsakomybė, diakonija ir bažnyčios vyresnieji. Svečio teisėmis konferencijoje dalyvavęs kun. R. Mikalauskas viename iš plenarinių posėdžių pristatė ir Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios veiklą.

Gegužės 24-25 d. Vilniaus reformatų choras *Giesmė* kartu su *Pagirių dainorių* chorą, vadovaujami chorų vadovės ir dirigentės Janinos Pamarnackienės, dalyvavo Vokietijoje Kylio mieste vykusioje chorų ir varinių pučiamųjų orkestrų fiestoje – šventėje *Tag der evangelischen Kirchenmusik Chor/Posaunenchor*, nustebinusioje net daug mačiusius ir daugelyje šalių panašiose šventėse dalyvavusius vilniečius.

Sekmadienį choristai giedojo Pliono Mikalojaus liuteronų bažnyčioje Šv. Trejybės šventės pamaldose su Krikšto sakramentu.

Vilniečiai po pamaldų su Pliono parapijos kunigu

Gegužės 6 d. Biržuose senosios muzikos festivalis *Baroko pavasaris* 2018 buvo pradėtas Agnės Petruškevičiūtės, vargonų rečitaliu *Skambantys skliautai* Biržų ev. reformatų bažnyčioje. Agnė Petruškevičiūtė yra kilusi iš Varėnos, baigusi Kauno J. Gruodžio konservatoriją bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijos magistrantūros studijas, stažavosi Olandijoje Groningeno konser-

#Vakar. #Šiandien. #Rytoj.

KRIKŠČIONIŠKOS ŽINIASKLAIDOS KONFERENCIJA

GEGUŽĖS 5 D. 10 VAL. GINKŪNŲ DVARAS (ŽEIMIŲ G. 7, GINKŪNAI), ŠIAULIŲ RAJ.

VLEDMIRAS ČESNAS
Žurnalo „JAV“ redaktorius

ARVIDAS RADVILA
LR Seimo narys

ARVIDAS ČESNAS
Lietuvos žurnalistas

ARVIDAS MATIJOŠIUS
Radijo „XFM“ programos direktorė

DONATAS PUSLYS
Vyriausias redaktorius

KĘSTUTIS PULOKAS
Muzikos ir liuteronų evangelikų kelias redaktorius

IGNĖ LEMBITYTĖ
Radijo stoties „XFM“ programos direktorė

REGISTRACIJA
El. p.: gncentras@gmail.com
Daugiau informacijos
+370 615 97501

20 metų
Lietuvos Evangelikų Fondui

gyvieji#saltiniai

Informaciniai partneriai

*Gerkim gyvenimo taure mums skirtą,
Kilkim su vėju aukščiau debesų.
Kol širdis mūsų plaka, kol virpa,
Su gyvenimu ženkim kartu...*

Alfredo Naktinio eilės

Sveikiname

*Buvusią ilgametę Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnę
ANGELINĄ RUPLĖNAITĘ-KAMČIATNIENĘ,
atšventusių 90-ies metų Jubiliejų!*

*Buvusį Vilniaus ev. reformatų parapijos pirmininką ALVYDĄ
VERBICKĄ 50 -ies metų Jubiliejaus proga!*

*Te visada Jus lydi Dievo palaima,
artimųjų meilė ir pagarba!*

Vilniaus ev. reformatų parapija

***Mes negalim užpildyti Jūsų netekties,
mes negalim paimti Jūsų gėlos.
Mes negalim pakeisti lemties,
tačiau mes norim apkabinti
paguodos žodžiu***

*Panevėžio parapijiečiai
nuoširdžiai užjaučia
NIJOLĘ VARIAKOJYTĘ – GRILAUSKIENĘ,
mylimam vyrui Jonui
gegužės 7 d.
palikus šį pasaulį...*

**Birželio 16 d. 11 val.
kviečiame į
vasaros kapinių švenčių
pamaldas
Vilniaus naujosiose LIEPYNĖS
kapinėse.**

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585
mob.tel.: +370 655 24403
Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius
tel.: +370 5 2639004
mob.tel.: +370 652 11944

www.klion.lt

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
el.p. dalija.gudliauskiene@gmail.com

Parėngė Dalija Gudliauskiene,
tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino
Genovaitė Mikalajūnienė,
Damian Finer

Leidėjas:
Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taisyti ir trumpina
savo nuožiūra

Laikraštis platinamas už auką.
Leidžiamas tik iš surinktų aukų.